

Slovenski dom

Štev. 119.

V Ljubljani, petek 27. maja 1938.

Leto II

Nočna procesija po Donavi

Kardinal Pacelli je z ladje sredi Donave z Najsvetejšim blagoslovil pol milijona vernikov, ki so klečali na obrežjih Donave

Budimpešta, 27. maja. o. Nad pol milijona vernikov z vseh krajev sveta je sinoči na kolenih vzdolž obeh bregov Donave gledalo procesijo z Najsvetejšim, ki jo je vodil kardinal-legat na bajno razsvetljeni in razkošno opremljeni ladji, ki je plula od enega konca Budimpešte do drugega.

Ob 8 zvečer je prišel po kardinal-legata poseben oddelek kraljeve garde z muziko na čelu, ter ga v pompozem sprejmu spremljal od kraljeve palače, kjer prebiva, do stolnice sv. Stefana, odkoder je imela iti nočna procesija. V cerkvi sv. Stefana se je kardinal preoblekel v vesperale, nato je dolgo molil pred izpostavljenim Najsvetejšim in šele, ko so zadoneli vsi zvonovi madžarske prestolnice, se je dvignil, vzel čudovito in z dragulji posejano monštranco z Najsvetejšim ter se v spremstvu stotin in stotin škofov in prelato ter obdan od neštevilnih bakelj, začel pomikati proti izhodu, kjer so se klečale nepregledne množice. Procesija je šla nato dalje proti donavskemu obrežju, kjer je kardinal Pacelli v spremstvu vseh cerkvenih knezov in s častno stražo predstavnikov madžarske vlade in vseh madžarskih stanov prestopil na posebno veliko donavsko ladjo, ki je bila nalašč preurejena v ogromen oltar iz zlata in svile, da bi sprejela monštranco z Najsvetejšim. Med zvonjenjem zvonov in donenjem fanfar se je ladja počasi pomikala proti sredi Donave. Na njo je ves čas padal snop luči od reflektorjev in žarometov iz okoliških hribov v Budi. Sredi Donave se je ladja ustavila in štiri ogromne rakete so se dvignile proti nebu ter se v mavričnih lučih razpočile in raztrosile plamteče zvezde čez vso Budimpešto. Sirene so zatulile, s trdnjave so se oglasili topovi,

po peštanskih cerkvah so zazvonili zvonovi, žarometi so podvojili moč svojih žarkov, ki so jih spali na ladjo sredi Donave, ko je kardinal Pacelli dvignil monštranco k blagoslovu, pol milijona vernikov, ki so na obeh donavskih obrežjih na kolenih čakali tega najlepšega in nepozabnega trenutka evharističnega kongresa v Budimpešti.

Budimpešta, 27. maja. AA. Havas: Sinoči je bila v okviru evharističnih slovesnosti ob Donavi procesija, ki se je udeležilo 150.000 oseb. Vse mesto je bilo razsvetljeno. Ko je procesija prehodila 10 km, je papeški legat kardinal Pacelli s posebnega odra blagoslovil ogromno množico vernikov, ki so prepevali cerkvene pesmi. Na Donavi so tudi priredili veličastno svečanost. Posamezne ladje so plule spremenjene v verska znamenja, na čelu pa je plul velik križ. V procesiji je poleg papeškega legata korakalo še 15 kardinalov in nad 300 škofov. Vse ladje so bile čudovito razsvetljene in je vsa Donava kar bleščala v luči.

150.000 otrok pri sv. obhajilu

Takšen je bil zaključek drugega dne evharističnega kongresa. Še dolgo, dolgo v noč so se valile množice ob Donavi ter si klicale nazaj v spomin čarobne podobe luči in teme, ki so jih gledale med procesijo. A tudi začetek drugega dne evharističnega kongresa je bil nadvse ganljiv. Drugi dan kongresa namreč je bil dan otrok. 150 tisoč se jih je zbralo z vseh delov Madžarske, da

v čudovitem redu in vzgledni pobožnosti prisostujejo pontifikalni maši, ki jo je za otroke bral največji ljubitelj otrok pariški kardinal Verdier. Vsi otroci so pristopili tudi k svetemu obhajilu. Otroci so nosili v rokah snopečke s žitnimi klasji, ki so jih nabirali že tedne in tedne, in vsak klas je pomenil eno dobro delo, ki ga je otrok napravil. Ako bi razvrstili klopi, v katerih so klečali otroci med to prekrasno sv. mašo, ki dobili 70 km dolžine, in 300 duhovnikov je skozi dve polni uri delilo otrokom sv. obhajilo in 300 drugih je iz njihovih rok sprejemalo snopečke zlate klasje, ki bo na posebnem prostoru slovesno zažgano v spomin vseh dobrih del, ki so jih madžarski otroci napravili za čim največji uspeh evharističnega kongresa. Med sveto mašo je kardinal Verdier nagovoril otroke v francosčini in jim dejal, da na svetu ne bo miru tako dolgo, dokler ga večni zakoni, ki jih je zapisal Kristus, ne bodo postali javna last vseh kristjanov. Po sv. maši so otroci odšli v nepreglednem sprejmu proti mestnemu trgu, kamor jih je povabil mest. župan na zajutrk v mestni hiši. Zopet so zvonili vsi zvonovi, na obeh straneh otroškega sprejema so stali v špalirju tisoči in tisoči kmetijskih fantov in deklet v pestrih narodnih nošah. Tudi iz Češkoslovaške in iz Romunije in Jugoslavije so prišle narodne noše, ki so delale špalir sprejema nedolžnih otrok.

Nato se je začelo kongresno zborovanje za duhovnike. Dan je bil čudovito lep, romarji so preplavili veliko mesto ob Donavi, železniška uprava je izjavila, da mora biti v Budimpešti okrog 65 do 70 tisoč inozemcev.

Vesti 27. maja

Velko zborovanje katoličanov iz vse Češkoslovaške bo danes dopoldne v okviru svetovnega evharističnega kongresa v Budimpešti. Tega zborovanja se bodo udeležili Čehi, Slovaki, Nemci in Madžari. Skupno bodo najprej zapeli papeško in češkoslovaško himno, nato pa bo kardinal Kaspar to zborovanje otvoril.

Bolgarski kralj Boris je odlikoval več jugoslovanskih vojakov v zahvalo za pomoč, ki so jo izkazali pred nekaj časa pri reševanju bolgarskih obmejnih straž.

V Teheranu, prestolnici Irana (Perzija) so objavili zaroko med iranskim prestolonaslednikom in egiptovski princeso — sestro kralja Faruka. Bodoča vladarica Irana je sedaj stara 17 let.

Na Jamajki trajajo stavke in nemiri dalje. Proti Kingstonu, prestolnici Jamajke so naperjeni topovi angleške križarke »Ajax«.

Na seji londonskega odbora za nevmešavanje so se vse države priključile angleškemu mnenju glede odpoklica prostovoljcev iz Španije. Nasprotiovala je samo Rusija. Odbor zaradi tega odklonilnega glasu ni bil sklepčen. Tako je Sovjetska Rusija zopet preprečila pomirjenje, ki je tako nujno potrebno.

Angleški predsednik vlade je na zborovanju vrhovnega odbora Tradunionov, kamor je bil povabljen, izjavil, da niso točne vesti, da bi Anglija prodajala orožje fašističnim državam. Anglija sedaj sploh silno malo orožja izvažata, ker ga potrebuje sama zase.

Samomori Židov v bivši Avstriji so sedaj ponehali. To izjavo so uradno razglasili v zvezi s smrtjo slovečega skladatelja Edmunda Eislserja, ki je napravil samomor, a ne zaradi novega režima, ampak zaradi gospodarskih težav, v katere je zalezel.

Upor generala Cedilla v Mehiki še vedno ni zgašen. Tako so večeraj metala letala uporniškega generala na tovorni vlak vladnih čet med Tampikom in San Luis Potosijem bombe. Ob tej priliki sta bila ubita dva vojaka, več jih je bilo pa ranjenih.

40.000 otrok vseh narodnosti iz češkoslovaške republike je proslavilo 54. rojstni dan predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša. Ti otroci so tvorili živopisan sprejod zaradi raznobarnih pokrajinskih narodnih noš in so odšli k staremu praškemu dvoru na Hradčanih. Vsi otroci so navdušeno vzklíkali predsedniku republike.

Sedem nemških vojaških godb, ki so odpotovale v Italijo, so večeraj prisrčno pozdravili njihovi italijanski tovariši v Rimu. Nemške godbe bodo z italijanskimi godbami priredile na Mussolinijevem trgu v Rimu velik koncert.

Na Jamajki je bil zopet vzpostavljen red. Zakonodajni svet je pooblastil guvernerja naj podvzame vse potrebne sklepe za ohranitev miru in reda. Po dosedanjih poročilih je bilo pri teh nemirih ranjenih sedem ljudi.

Z enim glasom je ostala v manjšini vlada de Valere ob priliki današnjega glasovanja v parlamentu po arbitraži za državne uradnike.

Zastopniki dveh velikih ameriških tvrdk bodo v kratkem prispeli v Anglijo in tam nadaljevali pogajanja glede dobave zrakoplovov, ki so jih ponudile Združene ameriške države in Kanada.

Danes preneha biti članica Zveze narodov Guatemala, ki je pred dvema letoma napovedala svoj izstop iz Zveze narodov.

27 držav bo sodelovala v Berlinu na mednarodni obrtniški razstavi, ki bo odprta jutri. Na tej razstavi bodo razstavili svoje izdelke tudi številni italijanski obrtniki. Do sedaj se je za to razstavo prijavilo do 500 italijanskih obrtnikov.

Sporazum o železniškem prometu sta večeraj podpisali Poljska in Litva. Sporazum predvideva, da bo vsak dan odpeljal po en vlak iz ene države v drugo.

Anglija se je odločila po pisanju »Timesa« za vsako ceno posredovati za mirno rešitev spora na Češkoslovaškem.

O aktualnih vprašanjih mednarodne politike bo jutri razpravljala italijanska vlada na svoji seji.

Vojno ministrstvo v Mehiki zanika vesti, da bi neko uporniško letalo bombardiralo San Luis Potosi in zatrlje, da so združene vladne čete premagale upornike, ki so se hoteli združiti pri Santa Maria del Rio.

Slavnostno večerje je priredil italijanski veleposlanik v Londonu Grandi na čast zunanjemu ministru lordu Halifaxu. Večerje so se udeležili številni zastopniki višje in spodnje zbornice kakor tudi zastopniki najvišje londonske družbe.

V Parizu stavekajo delavci pariške moške konfeksije. Delavci zahtevajo zvišanje mezd.

Vojaško sodišče v Bukarešti je obsodilo na šest mesecev do leto dni zapora 32 članov bivše organizacije Železne garde zaradi prepovedane propagande.

Obletnica smrti Karla Kramarja se spominjajo vsi češkoslovaški časopisi. Časopisje poudarja velike vrline tega moža in njegovo domoljubje. Spominke svečanosti na čast pokojnemu Kramarju v ruski cerkvi na praškem pokopališču se je udeležil tudi minister za narodno zdravje Ježek in veliko število drugih uglednih političnih osebnosti.

72. rojstni dan proslavlja danes angleška kraljica Mary. Na vseh javnih poslopih vihrajo zastave.

200 fašističnih mladeničev iz Bolcana, ki so prinesli ducejev pozdrav fašistične mladine iz pokrajin Gornje Adige, je sprejel italijanski ministri predsednik Mussolini v Beneški palači.

Ne Mestna hranilnica, pač pa Hranilnica dravske banovine... V našem listu smo v sredo objavili kratko vest, da je trogirski občina pri Ljubljanski Mestni hranilnici pred leti najela večje posojilo in da znaša dolg trogirski občine ljubljanski Mestni hranilnici 2.200.000 dinarjev, ki ga bo po sklepu zastopnikov banske uprave primorske banovine plačala deloma v denarju, deloma pa z zemljiščem. To svoje poročilo smo posneli iz hrvaških časopisov. Naknadno pa smo zvedeli, da je bilo poročilo napačno in toliko, da tu ne gre za posojilo ljubljanske Mestne hranilnice, pač pa za ono, ki ga je dala trogirski občini Hranilnica dravske banovine. S tem tudi popravljamo naše prejšnje poročilo.

Krvave borbe na Kitajskem

Kitajski pritisk pri Lanfangu še dolgo ni strl

Sanghaj, 27. maja. o. Kitajska poročila pravijo, da kitajska armada še vedno napada Japonce pri Lanfangu, kakih 300 km zapadno od Sučova in severno od lunghajške železnice. Japonška poročila pa pravijo, da so kitajski napadi brez uspeha in da se japonške čete počasi vpijajo v kitajsko fronto in jo potiskajo nazaj. Japonci trdijo nadalje, da so Kitajce pognali nazaj pri Kaitengu v holanski pokrajini, kjer so se Kitajci umaknili za 30 km. Tudi v severnem delu Quiteške pokrajine so v teku hude borbe, kjer so se morali Japonci nekoliko umakniti, med tem ko so vzhodno od Sučova Japonci nekoliko napredovali in zasedli mesti Lingpi in Suing. Japonci

pravijo nadalje, da so sedaj vse priprave za obsežno ofenzivo proti Quitehu in Kaitengu končane in da se bo ofenziva vsak trenutek začela. Japonci trdijo, da so zavzeli mesto Tangšan, ki je kakih 52 km oddaljeno od Quiteha, od Lanfanga pa 41 km. Iz Lobanga, ki je južozapadno od Lanfanga poroča o novih sreditih bojih. Japonci priznavajo, da so tamkaj Kitajci prešli v protinapad. 40 japonskih letal pomaga suhozemskim četam pri prodiranju. Inozemski opazovalci pravijo, da se danes ni mogoče trditi, da bi bili Japonci premagali kitajski pritisk in da je treba tamkaj pričakovati še silno ogorčenih in krvavih borb.

Hodža upa na mirno rešitev

Henlein govori o plebiscitu

Pariz, 27. maja. m. Sinočni »Paris Soir« objavlja izjavo, ki jo je podal posebnemu poročevalcu tega lista predsednik češkoslovaške vlade dr. Milan Hodža. V tej izjavi dr. Hodža pravi, da je njegov prvi razgovor s Henleinom imel informativen značaj. Sporazumel se je s Henleinom tudi o tem, da se bodo razgovori glede sodelovanja med stranko sudetskih Nemcev in češkoslovaško vlado med njima nadaljevala. Češkoslovaška vlada je pripravljena za doseg mirne rešitve spora med sudetskimi Nemci in praško vlado ugoditi, kolikor se bo le dalo. Hodža se nada, da se mu bo posrečilo odstraniti vse težave še letos. Vprašanje orientacije češkoslovaške zunanje politike predstavlja evropsko vprašanje. Da bi se sudetsko-nemško-češko vprašanje rešilo, za to ni treba spreminjati ustave na Češkoslovaškem. Zadostni so zakonodajni ukrepi za vzpostavitev one samouprave, ki jo zahtevajo sudetski Nemci. Dr. Hodža je tudi poudaril, da tvori sudetski Nemci 22 odstotkov vsega češkoslovaškega prebivalstva in da bodo sprito tega visokega odstotka mogli sodelovati tudi v državnih upravnih ustanovah.

Praga, 27. maja. o. Češkoslovaška uradna agencija objavlja poročilo, češ da izjavo voditelja sudetskih Nemcev nekemu angleškemu časopisu ni nikakoli uradno stališče nemške sudetske stranke, ampak samo zaseben razgovor med Henleinom in zastopnikom angleškega časopisa (Ward Priceom od »Daily Maila«) in da ta izjava ni merodajna za praško vlado.

Henleinova izjava

V zgoraj omenjeni izjavi je Henlein dejal med drugim angleškemu časnikarju: »Vprašanje sudetskih Nemcev mora biti do jeseni urejeno. Ako bi napetost trajala še naprej, je splošna uničujoča vojna neizbežna. Mi želimo s češkoslovaško vlado ustvariti sporazum in ponujam Pragi sodelovanje nemškega prebivalstva na temelju polne krajeve samouprave v nemških pokrajinah. Če se mi to posreči, bodo ostale sedanje meje češkoslovaške države neizpremenjene, in praška vlada bi imela v svojih rokah vrhovno oblast v vseh onih zadevah, ki tičejo državne skupnosti. Ako pa praška vlada to odkloni, bomo morali zahtevati pravico do samoodlobe s pomočjo ljudskega glasovanja pod inozemskim nadzorom. Pri tem ljudskem glasovanju bomo stavili vprašanje: ali želite ostati državljani Češkoslovaške, ali postati državljani Nemčije. Po mojem mnenju bo 98 odstotkov Nemcev glasovalo za Nemčijo. Najbolj enostavna rešitev bi bila rešitev, v kateri bi neprestano zatiranje sudetskih Nemcev povzročilo tolikšno razburjenje v deželi in v sosesčini, da bi Nemčija morala poseči vmes in nemške dežele priključiti nemški državi.«

Poluradno javljajo, da sta dva nemška vojaška bombnika preletela češkoslovaško mejo v bližini Ascha, ki je rojstno mesto Henleina. Češki protiletalski topovi so nemška letala takoj začeli obstreljevati in dve češki vojaški letali sta se dvignili, da bi nemška letala pregnali. Nemška bombnika sta takoj nato zavila nazaj proti Nemčiji.

Na Češkoslovaškem trajajo mobilizacijski ukrepi vlade naprej. V obmejne kraje prihajajo nove čete in predvsem tehnični oddelki ter mogočni oddelki motoriziranega topništva. Neka visoka vojaška osebnost se je izrazila, da je malo verjetno, da bi letos bilo časa za kakšne vojaške parade ob priliki rojstnega dne predsednika Beneša, kajti češka vojska mora ostati v popolni pripravljenosti in ima druge mnogobojne važne dolžnosti kot pa vojaške parade.

Pri vladi potrjujejo vest, da je angleška vlada poluradno vprašala, tako v Pragi kakor v Berlinu, če bi mogla in smela poslati svoje lastne opazovalce v obmejno ozemlje, češ da bi prisotnost angleških opazovalcev mnogo olajšala napetost, ki tamkaj vlada. Nemčija se je baje izrazila, da bi ji bili angleški opazovalci celo prijetni. Tudi češkoslovaška vlada se je izrazila v istem smislu. Na čelu angleških opazovalcev bi prišel v obmejne kraje William Strang, ki je načelnik srednjeevropskega oddelka v zunanjem ministertvu. Toda do sedaj še nikdo ni sponzil kakšne podrobnosti o delu, ki naj bi ga na obmejnem ozemlju opravljali angleški opazovalci in kakšne bi bile njihove pravice.

Codreanu 10 let robije zaradi veleizdaje

Bukarešta, 27. maja. AA. (Rador) Vojaško armadno sodišče je zjutraj ob 3.30 po posvetovanjih, ki so trajala 210 minut, izreklo obsodbo v procesu proti Korneliju Codreanu. Tako je bila

končana razprava, ki je trajala štiri dni. Kornelij Codreanu je obsojen na 10 let robije, 10 let izgube častnih pravic in na plačilo 2000 lejev sodnijskih stroškov.

Strašne izgube rdečih v Kataloniji

Salamanca, 27. maja. AA. (Havas) Vrhovno poveljstvo je objavilo, da so republikanci pri Belagueri in Trempu napadli z ogromnim vojnim materialom. Povsod so bili odbiti s težkimi izgubami. Od začetka ofenzive v Kataloniji so rdeči izgubili 25.000 mož.

Na fronti pri Castellonu so nacionalisti za-

vzeli nekaj postojank. Na teruelški fronti so zavzeli Sierrro de la Cruz in Fuente del Corido. Včeraj so republikanci pustili na bojišču 300 mrtvih in ranjenih, nacionalisti pa samo 150.

Burgor, 27. maja. AA. (Havas) Nacionalistične čete so večeraj v Kastilji napredovale na važnih postojankah za 5 km.

Strahotne posledice poplav v Apački kotlini

Sv. Ana v Slov. gor. 26. maja.

V prejšnjih številkah »Slov. dom« smo poročali o strahotnih poplavah v Apački kotlini, kakoršnih ljudje tod še ne pomnijo. Danes še dodajamo nekaj ugotovitev o strahotnem razdejanju, ki ga je povzročila voda po Apačkem polju.

Severni del Apaškega polja je vedno še ves pod vodo. Vsa polja so za leto uničena. Vse, kar je raslo in tako dobro obetalo, je pod debelo plastjo blata in grušča. Cesta Apače—Gor. Radgona je na več krajih visoko preplavljena. Ljudi, ki hočejo iz kraja v kraj, prevažajo s čolni. Ves drug promet z vozili je popolnoma ustavljen zaradi visoke in deročne vode, ki pobira vse. V vodi so hiše v Gornji Radgoni in Spodnjem Grisu, kjer

so stalno v akciji gasilci, ki spravljajo stanovanjem in posestnikom imetje na varno. Mnoga stanovanja so polna vode, ki odnaša pohištvo. Deroga Mura nosi ogromno lesa, mostov, vodnih mlinov itd. Našli so tudi nekaj človeških trupel. Voda pa nosi s seboj tudi mnogo utopljenih domačih živali, razno orodje, ogromno drv in blodov. Nenavaden prizor se je nudil ljudem v Zg. Cmureku, kjer so opazili po narasli Muri dve vpreženi konja z vozom. Plavalta sta po deroti reki, dokler nista utonila.

To strašno opustošenje povzroča med prizadetim prebivalstvom pravi obup in strah pred bodočnostjo. Škoda bo šla v težke milijone. Pomoč prizadetim prebivalcem je nujno potrebna.

Vode na Murskem polju vpadajo

Komisije, ki naj ugotove škodo

Gornja Radgona, 26. maja.

Zdi se, da so strahote poplave sedaj že prestane. Vode so začele upadati, sicer zelo počasi, vendar pa stalno. V Gornji Radgoni je cesta iz trga na kolodvor še vedno preplavljena, na Spodnjem Grisu še valovi Mura, toda hiše čimdalje bolj ležejo iz vode in ljudje se polagoma vračajo nazaj v svoja stanovišča. Seveda je ta povratek žalosten, v stanovanjih je vse zablazeno, preperelo od vlage, zelenjava na vrtovih je uničena, povsod, na vsakem koraku se pozna ogromna škoda. Tudi na Murskem polju gre povodenj nazaj, prav tako v Apaški kotlini. Cesta med Radgono in Apačami je zopet prehodna, pač pa je zato promet na cesti med Apačami in Cmurekom ustavljen, ker je Mura porušila

cesto ter jo odplavila. Povsod, v vseh občinah se sedaj sestavljajo cenilne komisije, ki bodo prece-nile škodo. Te komisije imajo žalosten posel. Travniki so čisto rjavi od blata in košnja je vzela vodo, selve so uničene, krompir, ki je jedva prišel iz zemlje, je sedaj za nič in bi ga bila treba znova saditi. Povsod je ogromna škoda, ki jo bo res težko oceniti. Poleg tega so poškodovane in razrite ceste, omajeni so mostovi, povsod bo treba velikih popravil. Iz Ceršaka in Sladkega vrha prihajajo poročila o velikem razdejanju. V Ceršku je Mura pod tovarno razdrila nasip v dolžini 100 metrov ter zalila ceršakiškim posestnikom 70 oralo posejanih polj. V tovarni lepence na Ceršku je povzročila 50.000 din škode, pri zatvornicah pa je odnesla most in nasip ter je škode 200.000 din.

Gradnja modernega Dečjega doma

Kakor izvemo na merodajnem mestu, je mestna občina ljubljanska razpisala I. licitacijo v skrajšanem roku za oddajo raznih težakih, zidarskih, železobetonskih in krovskih del pri gradnji dečjega doma v Trnovem. Podrobnejši načrti in gradbeni pogoji so na razpolago interesentom na tehničnem oddelku mestnega načelstva. Ponudbe je treba vložiti do 14. junija 11 ure dopoldne, nakar bo pod določeno komisijo oddaja del. Stroški gradnje dečjega doma so proračunani na okoli 2.500.000 din.

Pod udarom kazenskega paragrafa

Ljubljana, 27. maja.

Mali kazenski senat je ta teden razpletal razne zadeve, v prvi vrsti so pred njega prihajali junaki kola in vil, obravnaval je dalje dva požiga odnosno poskus požiga.

Vile so govorile...

Oženjeni posestnik Jakob K., doma tam iz neke vasi pri Grosupljem, je kaj hude narave. Ko ima nekaj alkohola v glavi, postane za vsako malenkost totogen in razburljiv. Sam pravi, da pije prav redko alkoholne pijače, da rajši pije dobro mlieko, ki je zanj zdravjeje.

Na kakšen način pa je prišel Jakob K. v konflikt s kazenskim paragrafom? Njegova stvar je res v kriminalnih analih nenavadna.

Neki posestnik iz Bizovika je povabil 22. oktobra lani Franceta Streška, da bi mu pomagal mešetariti pri nakupu slame in je potem nakladati. Posestnik Mihelič je namreč hotel kupiti slamo od Jakoba K. Pri prevzemu slame v Razdrtem pa sta Mihelič in Strešek ugotovila, da slama ne odgovarja kakovosti in se je kupčija razdrila. Težke telesne poškodbe obtoženi Jakob K.,

Jutri bo odprta velika letalska razstava v Beogradu

Beograd, 27. maja. m. Na begradskem velesejmu bo jutri slovesno odprta prva mednarodna zrakoplovna razstava, na kateri bodo sodelovale skoraj vse evropske države. Na otvoritev te znamenite razstave bodo prišli zastopniki tudi iz Italije, Nemčije, Poljske, Rumunije, Bolgarije in Českoslovaške. Posebno močno bosta zastopani na tej letalski razstavi Italija in Nemčija. Iz Nemčije bo priletelo jutri v Beograd 40 letal.

Do robije je napredoval

Jože Brzin nima samo brzih nog, da teče, ko ga fantje love, marveč je tudi brz in tem, da kaj hitro pograbi za kol in napada skoraj mirne fante. Jože Brzin, res pri nas Slovenceh redko ime, je krepak, 27-leten fant, doma tam iz okolice lepega dolenskega St. Ruperta, kjer so rodoviti vinogradi naokrog. Jože Brzin je prišel s svojim tovaršem, 15. novembra lani v Moravce krotit nekega mrliča. Saj veste, kakšna je navada na kmetih, ko varujejo ponoči mrliča! Stoji se ponekod mnogo žganja in alkohol povzroči med fanti, ki hodijo prav radi krotit, navadno pride do razprtije in seveda do pretepa zunaj hiše na cesti. Med fanti je takrat prišlo do nesoglasja. Brzin je napadel neke fante. Iz voza je izpulil veliko ročico in z njo na cesti opazil po glavi Antona Kisa, ki je padel. Pravi sam, da ga je samo malo »pogladil«. Nato je Brzin Kisa še v drugič udaril po glavi in zakričal: »Smrkovec, vstani in pojdi domov.« Kisl se je še pobral in odšel na Bizjakov dom. Tam se je ouchestil. Dogodek se je razvijal okoli ene ponoči.

Kisl je bil smrtnonevarno poškodovan. Zanimivo je, da je Anton Kisl prvotno obdolžil kot storilca nekega Dragotina Mikliča. Ta je bil pri vsej stvari nedolžen. Obtoženi Brzin pa se je pozneje sam sodišču javil in priznal, da je bil on pravi napadalec. Brzin je bil v 7 letih še šestkrat kaznovan na manjše kazni zaradi tepeža in telesnih poškodb.

Jože Brzin je bil zaradi zločinstva smrtnonevarne telesne poškodbe po § 178/1-2 k. z. obsojen na 1 leto robije. Poškodovanemu Antonu Kislu ima plačati za bolečine 1500 din.

Drzno razbojništvo nad ubogo vdovo

Maribor, 26. maja.

V Zg. Javorju stanuje uboga vdova Liza Pratinikar s svojo 13letno hčerko Pavlo, kjer si obdeluje svoje majhno posestvo in komaj preživlja vsakdanje življenje. V pretekli noči pa je Pratinikarjevo prebudil nek šum, ko pa je hotela pogledati, kaj se dogaja zunaj, sta stala pred njo dva neznanca moška, jo sprejela ter ji zvezala roke na hrbtni. Medtem pa se je prebudila iz spanja njena 13-letna hčerka Pavla, kateri so razbojniki isto zvezali roke na hrbtni ter od obeh zahtevali, naj jima pokažeta, kje imata skrit denar. Ker je posestnica zatrjevala, da je uboga in da nima denarja, sta postala razbojnika surova ter jo začela tepsti. Nazadnje se je posestnica udala ter jim pokazala, kje ima shranjenih svojih borih par dinarčkov. Bilo je vsega 85,75 din, vendar se razbojnika še s tem nista zadovoljila ter premotala in prebrskala celo hišo. Ko pa sta nazadnje uvidela, da res ni več denarja pri hiši, se je eden od zločincev epozabil nad 13letno zvezano hčerko, vendar je baje ni zlorabil, ker se je otrok preveč jokal in se je razbojnik v zadnjem trenutku vendar usmilil. Nato sta razbojnika skozi okno, skozi katero sta prišla tudi v notranjost, zapustila hišo, ter so z še enim tretjim, ki je med tem stal zunaj na straži, pobegnili v neznan smer. Ves orožniški aparat iz Črne in Prevalj je na nogah, da izsledijo drzne roparje. Upati je, da bodo čim prej prišli v roke pravice ter prešli za svoje gnusno delo zasluženo kazni.

Požar v Slov. goricah

Sv. Ana v Slov. gor. 26. maja.

V torek zjutraj okrog 3 je nenadoma zažarelo nebo nad Zg. Zerjavi v Slov. goricah. Požar je izbruhnil v gospodarskem poslopiju pri posestniku Janezu Divjaku. Ogenj je zajel na mah vse gospodarsko poslopje, da so domači s pomočjo sedov komaj rešili živino. Požar je uničil vso leseno, s slamo krito poslopje, v katerem je bilo nekaj krme, orodja in stroji. Na pomoč so prihiteli tudi gasilci od Sv. Lenarta, ki so obravnavali sosedna poslopja. Škoda znaša do 10.000 din in je le delno krita z zavarovalnino. Požar je bil skoraj gotovo potaknjen.

Iz Skofie Loke

Ljubljanska drama gostuje v nedeljo, 29. maja zvečer, v Prosvetnem domu z izredno uspešno vceloigro »Rdeče rože«. Ta vceloigra je na repertoarju ljubljanske drame že štiri mesece in se je igrala z največjim uspehom tudi v Celju, Trbovljah, Sošanju, Kranju, Ptuj, Trzinu, na Vrhniki in Jesenicah. Izborni igralci zanjejo višek priznanja in odobravanja. Kritike v vseh časopisih nadvse ugodne. Vstopnice v predprodaji.

Beograd, 27. maja. m. Včeraj dopoldne in popoldne je bila v stranknih prostorih seja ožjega glavnega odbora JRZ. Sejo je vodil predsednik glavnega odbora predsednik ministrskega sveta dr. Milan Stojadinović. Udeležili pa so se še skoraj vsi člani odbora na čelu s podpredsednikom ministrom dr. Ant. Korošcem in dr. Mehmedom Spahom. Poleg teh so bili na seji tudi ministri dr. Miha Krek, senator Smodej in poslanec dr. Klar. Razpravljali so o nujnih političnih vprašanjih ter so sprejeli tudi nekaj sklepov za še uspešnejše delovanje stranke JRZ.

Tabor Kmečke zveze v Vojniku

Mogočna manifestacija kmečke zavednosti

Celje, 26. maja.

Ni bolj prijaznega kraja v širši celjski okolici kot je Vojnik. Ob Hudinji pod griči stoji ponosen trg, na gričih pa se belita cerkevci sv. Florjana in Device Marije, katerih zvonika se blestita daleč na okoli. V zvožnju na koncu trga pa se ponosno dviga mogočna stavba — župnijska cerkev sv. Jerneja. Velika je vojniška fara, saj segajo njene meje tja do Prekorja, Skofje vasi, Začreta in Trnovelj tja do Bezovice in Ivenec. V tej veliki župniji žive v kmečkih domovih trdni kmetje, zvesti katoliki in zavedni Slovenci.

Ze sinoči je v Vojniku in okolici zavladalo praznično razpoloženje. Vojniška fara se je pripravljala na veliki dan, ko bodo kmetje velike vojniške fars izpregovorili svojo krepko besedo in pokazali moč kmečke zavednosti. Tisoč se je zgrinjalo fantov in mož, na njih licih pa je sijalo veselje, ko so prihajali v trumah, na kolesih in v vozovih na otvoritveno prireditev tabora velike narodne igre »Miklove Zale«, delo agilnega in povsod priljubljenega vojniškega kaplana g. D. Petančiča, ki se je toli trudil, da je prireditev tako odlično končala. Nad 150 ljudi je sodelovalo pri igri, ki jo je režiral avtor sam. Simbolično podajanje je dalo ljudem čutili, da so bili zhičeni in polni navdušenja. Takih prireditev nismo navajeni, pa nas je zato tako vžgala. Umetno pozorišče so napravili domači fantje v župnijskem gaju. Prireditev je bila veličastna in bo ostala vsem v trajnem spominu. Krasen je bil pogled, ko so zagoreli kresovi, v vseh treh cerkvah je bilo plat zvona. Turki so pridrveli s hriba v gaj. Najlepše in simbolično je bila podana vrnitev Zale: obleče se v narodno nošo, pokaže se pred vrati Serajnikove hiše, vsi ljudje vstanejo, visoko na drevesu pa zaplapolja slovenska zastava. Prireditev je dala otvoritvi tabora gotovo svoj pečat, da so izvenele besede v prisegi, da si rešimo vero, jezik naš in rod in našo zemljo.

Danes pa so v Vojniku na vseh hišah zaplapolale državne trobojnice, množice so se zgrinjale skozi trg proti Višnji gori, kjer je bilo zbirališče. Ob 9 je krenil mogočen sprevod skozi trg; na čelu so jahali na konjih postavni naši fantje, za njimi se je peljalo na kolesih nad 150 kolesarjev, godba, za njo so stopali odborniki Kmečke zveze in zastopniki sosednih far, dekleta v narodnih nošah, skupine, avtomobili in vozovi. Impozanten je bil pogled na sprevod, ki se je pomikal po državni cesti proti župnijski cerkvi, kjer je bila ob pol 10 služba božja. Po službi božji je bilo pred cerkvijo kmečko zborovanje, katerega se je udeležilo nad 1500 ljudi. Načelnik okrajne Kmečke zveze

g. Rebov iz Teharij pri Celju je pozdravil zborovalce, posebno načelnika Kmečke zveze gosp. Brodarja iz Ljubljane, celjskega župana in banskega svetnika g. Miheliča, zastopnika Kmetijske zbornice župana g. Turnška, g. inž. Dolnarja iz Celja in kanonika in dekana g. Zagarja iz Nove cerkve. Po njegovih uvodnih besedah je godba zaigrala himno Kmečke zveze, nakar je izpregovoril načelnik g. Brodar. Krepko so padale besede velikega borca, ko se je spomnil časov, ko se je moral nas boriti proti Turkom, njegove besede pa so klicale k pozornosti, kajti mnogo težkih ran je moral naš narod že preboleti, četudi ni prihajal v našo deželo Turke. Naše sile bomo strnili v močnejše vrste, postali bomo oprežnejši. Naša Kmečka zveza mora rasti in z njo mora rasti tudi moč kmečkega stanu, da si bo s svojo organizacijo branila svoje pravice. KZ šteje že nad 70.000 članov. Ta armada pa se mora rasti, zajeti mora v svoje vrste vse člane vsakega našega doma, ker je to v interesu našega kmeta, v interesu našega slovenskega naroda, v interesu naše lepe Jugoslavije. V imenu Kmečke zveze je pozdravil zborovalce zastopnik g. Turnšek, ki je govoril o kmečki zavednosti. Borba za obstoj je prisilila tudi kmeta, da se je začel organizirati; ko je spoznal organizacijo, se je je oklenil z vsem srcem. Nato je izpregovoril z vehementnimi besedami celjski župan g. Mihelič. Njegove besede so krepko odmevale in padle v javno zahtevo za pravice kmečkega stanu in v izpoved dr. J. E. Kreka, da so se bratje tesno združili, zapeli iz srca in povedali svetu, da so enega duha! Ponosni moramo biti na naš kmečki stan, saj so iz njega izšli naši največji slovenski sinovi, naši najboljši narodni voditelji. V slogi je mož v njej bomo našli sile do zmage, vzljubili bomo slovensko zemljo, se je s srcem oklenili, iz srca pa nam bo privrela slovenska pesem, ki nas bo opogumila. G. kanonik in dekan Zagar je presenetil zborovalce in udaril nekaj močnih, v opomin, da ne iščimo opore ne na jugu, še manj pa na severu, ampak v naši slogi! Načelnik okrajne Kmečke zveze g. Rebov je zaključil zborovanje s pozivom, da se vsi zborovalci udeležijo velikega tabora KZ celjskega okrožja v Petrovčah dne 19. junija.

Popoldne ob 4 je bila zopet prireditev Miklove Zale, katere se je udeležilo ogromno število ljudi.

Ljubljanska zimsko-sportna podzveza sklicuje za danes, v petek 27. t. m., ob 20 v damski sobi kavarne Emone izredno sejo. Zelo važno! Polnoštevilo. — Predsednik.

3 rodbinsko življenje, to vse skupaj ni zame pomenilo nič. Zena se je za socialna vprašanja zanimala s prav tako gorečnostjo kakor jaz. Otrok nima imela. Delala sva noč in dan za stvar, vse najino zanimanje se je usmerjalo v delo za stranko.

Ko je izbruhnila ruska revolucija, sva mislila, da se najin vzor začel uresničevati, če ne drugje pa vsaj v eni državi na svetu. Požirala sva bleščeča poročila, ki so se nanašala na napredek, ki ga je dosegla Sovjetska Rusija. Vsa vznesena sva poslušala neskončne, navdušene govore o pridobitvi socializma. Nisva mislila na nič drugega kakor na to, da bi nama bilo nekega dne dano živeti v tej deželi resnične in stvarne svobode, pravičnosti in sreče za vse proletarce.

Drugo poglavje.

Moj prvi obisk v obljudeni deželi.

Nazadnje se je ponudila prilika za obisk tega delavskega raja, da bi človek na lastne oči videl, kako ruski delavec in kmet gradita socializem. Komunistična stranka me je izbrala za člana v ameriškem delovnem odposlanstvu, ki se je odpravljalo v Sovjetsko Rusijo. Bil sem tedaj član clevelandke mehanikarske zveze, ki se je odlikovala po svojem naprednem prepričanju, in tudi tajnik Zveze slovenskega delavstva.

Na čelu odposlanstva je bil Louis Hyman, Rus judovskega porekla, ki je bil predsednik komunistom prijazne Industrijske zveze šivankarskih sindikatov. Zastopstvo je štelo osemindeset članov, od teh jih je bilo osem vpisanih v komunistično stranko. Tajnica te male komunistične skupine je

vse do leta 1926, ko sem postal glavni tajnik Zveze slovenskega delavstva.

1. maja 1919 so bile v Clevelandu velike manifestacije. Jaz sem z vsemi močmi sodeloval pri njih. Udeležilo se jih je 25. do 30.000 ljudi. Zborovanje je policija razgnala. Pri tem je bil eden ubit, jaz pa sem dobil od policista po glavi udarec z gumijevko. Še danes nosim znamenje, Ruthenberg, Wagenknecht in Baker, ki so manifestacije vodili, so prišli pod ključ. 3. maja opolnoči so prijeli mene in me zasilili. Malo pozneje sem imel sitnosti zaradi policijske preiskave. Policija me je namreč hotela izgnati.

1919 se je ameriška socialistična stranka razcepila. Jaz sem s skupino levčarskih socialističnih delavcev, katere je vodil Charles E. Ruthenberg, pod vtisom ruske revolucije stopil v Stranko komunističnih delavcev, ki se je kmalu spremenila v Ameriško komunistično stranko. Bil sem vpliven član te organizacije nekaj, ko sem odpotoval za tri leta v Rusijo.

Leto 1932 me je našlo kot člana osrednjega odbora v Clevelandu. Od tedaj sem bil vedno odposlanec na narodnih kongresih komunistične stranke.

Ta leta je vse zanimanje mojega življenja bilo posvečeno delavskemu gibanju. Osebnostno napredovanje, zabava,

Andrew Smith:
Bil sem delavec
v Sovjetski Rusiji

Tam so me takoj imenovali za člana krajevnega odbora v organizaciji Rudarske zveze. Osnovel sem v njem socialistični krožek in v njem prevzel tajniške posle. Moje delovanje je vzbudilo pozornost, tako, da sem postal zelo znana postava med rudarji. Čeprav je bil moj vpliv med delavstvom dovolj velik, da me niso mogli kar na lepem odpustiti, družba le ni zamudila nobene prilike, da je kazala svojo nenaklonjenost s tem, da mi je dajala najslabše plačano, najneprilicnejše in najnevarnejše delo. Ko je prišel mrtvi čas, so me takoj odpustili. Ker sem bil v črni seznamu, nisem mogel dobiti nobenega posla ne tam, ne nikjer v Pensilvaniji. Zato sem sklenil, da pojdem v Cleveland.

1916 sem dobil delo v White Motor Co. Tam so tedaj delali tovarne avtomobile za carsko rusko vlado. Moje delo je bilo, da sem zbiral zaboje za pošiljanje avtomobilov.

Vstopil sem v slovaški odtelk socialistične stranke v Clevelandu in kmalu postal njegov tajnik. 1917 sem po naturalizaciji dobil državljanske pravice in sem hodil v tečaj tehnične večerne šole, da bi lahko postal mehanik. To leto so me tudi imenovali za organizatorja vseh slovaških podružnic socialistične stranke v vzhodnih državah. Ta položaj sem imel

Kardinal Pacelli govori na budimpeštanskem trgu.

Madžarski magnatje pred kraljevsko palačo, kjer biva kardinal Pacelli.

Hiše iz papirja in stekla

Ted Charteris je s svojim najboljšim prijateljem napravil nevsakdanjo stvar. Zatrjeval je namreč, da bo postavil na deželi hišo, ki bo zgrajena iz papirja, in ki bo prav tako močna in lepa kot so običajne z opeko zgrajene hiše. Uresničenje stave se je splošno zdelo neverjetno. Ted Charteris pa je poiskal pripravljen gradbeni prostor na južni francoski obali v bližini Montpellierra in začel tam graditi svojo papirnato vilo.

Kmečko prebivalstvo tega kraja je začudeno gledalo, ko se je Ted nekega dne prikazal z vozom, na katerem so bili naloženi velikanski kupi starih časopisov in pokvarjeni zviti rotacijskega papirja. Kaj naj to pomeni? Ko so pa ljudje zvedeli, da misli ta človek zidati hišo iz tega papirja, ni nihče v vasi verjel, da je Ted Charteris normalen človek. Dan za dnem so odlagali na zemljišču nove velikanske kupe papirja. Ko pa je slednjič Ted postavil še stiskalnice za papirnato opeko, ki jo je poganjala lokomobila, je bilo začudenje vedno večje.

Charteris je dal napraviti velike lesene apne-nice, v katere so delavci zmetali vse stari papir. Ko je bila ta mešanica pripravljena, so vsi to brezoblično maso s pomočjo stiskalnice predelali v opeko. Po enem mesecu napornega dela je Ted Charteris opeko brezhibno posušil in začel graditi. Hiša je bila postavljena v neverjetno kratkem času in se ni prav nič razlikovala od ostalih hiš, zgrajenih z opeko. Ljudje, ki so pred tedni smatrali Teda za norca, so ga sedaj začeli občudovati.

Počta hiša

Hišo je srečni posestnik popolnoma opremil, nato pa je povabil svojega prijatelja na obisk, naj si jo ogleda. Slednji je prišel, videl in izstavljal Tedu Charterisu ček, ki se je glasil na dogovorjeno vsoto.

„Tudi otrok ima svoje pravice“

Tako je sklenil neki ameriški sodnik razpravo, ki je dolgo časa zanimala vse prebivalstvo Amerike. Do razprave je prišlo, kakor je pač pričakovati pri današnjem neurejenem »svobodnem« družinskem življenju, zaradi razporeke. Sodišče je prisodilo otroka materi, ki se je nanj spomnila šele po več letih ločitve od moža. Otroci se seveda ni poznal in nikakor ni hotel ostati pri njej. Sredi najhujše zime je ušel in iskal svojega očeta v milijonskem mestu. Našel ga seveda ni, potikal in skrival se je in prežal po ulicah, dokler ga ni vsega izčrpanega in spečega pobrala policija zdaj tu zdaj tam in ga vrnila materi.

Casopisje je začelo o njem poročati vedno več, nazadnje pa je vsa zadeva prišla pred sodišče, kjer je sodnik rekel: »Jaz priznavam otroku temeljno pravico, da lahko po prosti volji razpolaga sam s seboj. Njegova volja je živeti pri svojem očetu, naj torej živi pri očetu!«

Kaj pa pravica matere, ki je za otroka največ trpela, ki so večje, tehtnejše in sveteljeje kakor »pravice« otroka, ki se jim le »samovoljno« pravi! To so učinki in posledice neresnega, samovoljnega življenja. Vse na svetu se maščuje!

Paul Heyse:

ANDREA DELFIN

Novela.

Rahlo se je priklonil in šel proti vratom. Samo bežno je utegnil Andreja v zadnjem trenutku videti njegove poteze. Bile so hladne, a ne trde, obraz brez duše in trpljenja, samo izraz močne volje se je košatil na čelu in obrvih. Privzel si je masko in ognil črni plašč preko ramen, ki ga je bil ob prihodu odložil. Potem je, ne da bi čakal njenega slovesa, zapustil sobo.

V istem trenutku je Andreja zaslišal spodaj iz dvorane glas deklice, ki ga je klicala. Poslušal je, popre pa še poslednjič s pogledom ošinil lepo ženo, ki je še vedno nepremično stala sredi sobe in globoko zamisljena zrla za njim, ki je odšel. Kot bi ga pičila kača, je opotekajoč se stopil z odra in brez vsake najmanjše besede eledil hiteč deklici. V njeni sobi je spet gorela luč, vino je bilo še zmerom na mizici pri oknu, kot ga ne bi nihče ovrnil prekinjenega igranja. Toda na možovo čelo je legla grozljiva neprijetna senca, ki je oplasila celo lahkomišno Smeraldino, da si ni mogla več obetati od te noči.

»Taki ste,« je rekla, »kot bi bili vrača srečali. Pridite, spijte kozarec vina in mi povejte, kaj je bilo. Saj se je vendar izteklo mirneje, kot smo se bali.«

»O seveda,« je dejal s prisiljeno mehkostjo. »Tvoji gospé privoščijo vse najboljšo in kot je videti, boš celo svojo zmurnjeno plačo prejela v najkrajšem času. Sicer sta pa govorila tako tiho, da nisem skoraj nič razumel in bolj važno kot vse drugo je zdaj to, da sem do smrti utrujen od neprijetne klečanja na trdih deskah. V kratkem bom tvoje vino bolj počastil, dobri otrok. Nocoj pa moram iti spat.«

»Pa mi še zdaj niste povedali, če se vam ona zdi tudi tako lepa kot drugim,« je dejala deklica in se hotela kujati zaradi nevhvaležnega in puste pri-

Pretekli so meseci in nekega dne se je v bližini te hiše sprehajal neki Anglež, po imenu Simon Whittemore. Okolica in kraj sta mu silno ugajala, zato je sklenil postati sosed posestnika papirnate hiše. Imel je denarja več kot preveč in kupil je zemljišče; ni pa vedel za skrivnost Teda Charterisa. Kmalu sta se pa sprijateljila in Ted mu je zaupal, kako je zgrajena njegova vila. Anglež se je navdušil in hotel zgraditi hišo, ki naj bi bila tudi nekaj posebnega. Nikakor ni hotel zaostati za Tedom.

Anglež je hotel biti originalen. Ali naj tudi on uporabi papir kot gradbeni material. Ne, to bi

Veak narod ima svoje posebne zabave. Tako tudi v Siamu. Siamci si prav na poseben način krajšajo dolg čas. Divje in krvoločne borbe, ki nam jih opisujejo popotniki, ki so jih videli, so za Evropca nekaj zelo nenavadnega.

V sredini arene, prenasčeni od vročega vlažnega zraka, je prostor za borbo. Bokserji imajo namesto debelih rokavic okoli pesti ovite bombazaste vrvi. Okoli ledij nosijo trikotne, s slamo podblaznjene mrežaste predpasnike. Pravila so v Siamu drugačna, kakor pravila, po katerih se bore evropski bokarji.

Preden se nasprotnika spoprimeta, poklekmeta in molita k Budi, da sprejme dušo umrlega boksarja. Zelo potrebna je ta molitev, kajti veliko jih pogine pri takšnih igranjih. Nato se znamenje za začetek, udarec na podolgovat boben in borba se začne. Počasi se borce obkrožujeta, sklanjata, naenkrat suni, kakor blisk hitro eden z nogo in zadene nasprotnika v grlo. Po udarcu zadeti se opoteče nazaj in že dobi drugi udarec v obraz, pade in se zopet dvigne. Toda medtem ko vstaja, se že zalepi nasprotnik z glavo v njegov trebuh. Tako napadeni bokser se začne od bolečin zvijati, nasprotnik izrabi priliko in ga krepko sune v nos. Ta zopet pade. Sodiščni začne ravnodušno šteti udarce na boben. Toda kmalu se dvigne in nekaj časa se borce zopet ogledujeta in previdno preži drug na drugega. Občinstvo začneja postajati nezadovoljno. Gledalcem se hoče borbe. Borilca se začne zopet odpirati. Eden udari drugega v obraz, zgreši, toda njegov nasprotnik to njegovo napako izrabi in ga neusmiljeno udari v usta. Publika opazi kri in vriska od navdušenja. Nasprotnika stoji drug ob drugem in se udarjata v obraz, ne da bi pazila na kritje.

Eden ali drugi

Gledalcem tudi ta način borbe ne ugaja. Bokserja bi se morala točiti z nogami, s koleno, glavo, ne pa samo s pestmi. Obraza obeh borcev sta že iznakažena, zdise, kot da sta sploh neobčutljiva za bolečine. V trenutku, ko se eden umakne, ga že skuša drugi zadeti z nogo v obraz. Prvi pa je spretnejši, zagabi nasprotnika za nogo in mu jo zavije. Napadalec pade in že ga zadene nasprot-

jatelj.

»Lepa kot angel, ali sama hudičevka,« je godrnjal med zobmi. »Hvala ti, madamigella, ker si mi pomagala, da sem jo videl. Prihodnjič bom ves drugačen do tebe, ker sem danes do sita napasel svojo radovednost. Lahko noč!«

Zavihtel se je na zidec in stopil na desko, ki jo je ona spet z nejevoljo položila čez prepado. Ko je stal zgoraj, je pogledal na kanal pod seboj, nad čigar globino je pravkar izginila luč gondole. »Lahko noč!« je še enkrat zaklical nazaj in potem previdno stopil v svojo sobo, medtem ko je Smeraldina razdrila most in si zaman prizadevala, da bi združila njegovo čudno vedenje, njegovo revščino in radodarnost, njegove sive lase in njegovo pustolovstvo.

Ves teden je minil, ne da bi se bila osvojitev sosedu, o kateri je sanjala Smeraldina, kaj posebej izkazala. Enkrat samkrat ga je spustila, potem ko je pridobila vratarja na svojo stran, ponoči skozi vrata in ga v maski peljala do vrat na vodo, kjer je stopila z njim v gondolo, ki jo je sam vodil s počasnim veslanjem skozi temni labirint, kjer naj bi končno v glavnem kanalu svobodno predrsela uro ali kaj. Kljub lepi prilici tudi tokrat ni bil preveč ročne volje, medtem ko je ona neprestano klepetala in ga skušala razvedriti s pripovedovanjem zgodbe iz boljšega sveta, katerih glavna junakinja je bila njena grofica. Izvedel je, da tajnik avstrijskega poslanstva že nekaj dni ne dela pri njeni gospodariji dolgih obiskov, pri katerih se brez dvoma posvetujeta, kaj bi bilo treba ukreniti, da se izgnanstvo mladega Gritija prekliče. Grofica da je boljše volje kot prej in da jo je bogato obdarila, Andreja se je delal, kot bi vse to samo napel poslušal in se z vso vnemo ukvarjal samo z upravljanjem gondole. Tako torej tudi deklici sami ni bilo neljubo, ko je njen molčeči spremljevalec obrnil in po najkrajši poti peljal domov. Brez najmanjšega šuma je zapeljal ozko vozilo k steburu in ga potem, ko sta izstopila, pripel; izprosil je in ključ, da bi zaklenil verigo. Izročila mu ga je in bila že v vratih, ko je zaklical za njo, da mu je ključek v

bilo samo posnemanje. Zato se je Anglež odločil, da napravi hišo iz steklenic. Whittemore je naročil pri neki angleški tvrdki veliko množino steklenic različne velikosti in oblike. S tem gradivom je začel zidati svojo hišo. Zbral je steklenice iste velikosti in jih vzdal v cementne plošče, ki so tvorile stene. Kmalu je bila izgotovljena tudi Whittemoreova vila. Na prvi pogled od zunaj ni mogel nihče videti na hiši kakke posebnosti in kako je ta hiša zgrajena. Imela je le eno posebnost, kadar je pihal veter, tedaj je začela hiša na svoj način peti. Prazen prostor v steklenici je namreč dober prevodnik glasu. Če je kdo udaril po steni z navadno palico, tedaj je zapela vsa hiša. Whittemore je bil vsekakor enakovreden Tedom sosed, kajti dočim je kraljevala v Tedomi hiši popolna tišina, se je zdelo Whittemorejevi, da se nahaja človek nekje med orglami.

nikovo koleno, ki se je z viška pogнал nanj. Prvi krog je končan, eden od nasprotnikov odide iz ringa, drugega pa nezvestnega odnesejo. Borba je trajala pet minut. V odmoru, ki traja prav tako pet minut, že nastopi drugi par. Siamci ne marajo odmorov in hočejo za svoj denar nekaj videti. Te borbe so odmerjene na enajst rund, seveda če ni eden mrtev, ali pa se pusti izžeti, kar velja v Siamu za največjo sramoto. Za tako borbo dobi zmagovalac trideset dolarjev, premaganec pa dvajset, pri prvenstvenih borbah pa dvojno plačilo. Siamci so po svoji naravi krvoločni in jih take borbe in stave tako prevzamejo, da so zmorni ob takih predstavah napraviti vse svoje premoženje, hišo, ženo, otroke in celo svojo svobodo.

Siamec pozna poleg teh krvavih bokarskih borb tudi najrazličnejše druge zabave. Zanimivi in svojevrstni so brez dvoma ribji in petelinji dvoboji, ki trajajo včasih celo nekaj dni skupaj.

Pobijanje zlih duhov ob Amazonki

Nekateri indijski rodovi ob Amazonki, največji reki na svetu, v Južni Ameriki, imajo še danes zelo divje običaje. Po njihovem mnenju je bolezen in smrt zaradi boleznih delo čarovnikov. Zato se ob vsaki smrti ali nevarni bolezni zberejo moški tistega rodu ter z raznimi mamili umetno izvezejo zamaknjenje, v katerem spoznajo pravega zločinca, pozvračitelja smrti. Nato zberejo pet mož, ki naj opravijo obred uničenja zlih duhov, ki imajo sedež v čarovnikovi glavi.

Od petih mož sta zbrana zopet dva, ki si po telesu narišeta črne proge in ta naj čarovnika ubijeta. Ko čarovnik nič hudega sluteč zapusti svojo kočjo, ga petorica napade iz zasede, mu odreže glavo in gre z njo na samotni kraj, kjer ostane pet dni. Ne jedo skoraj nič in ves čas zvečijo ali kade tobak za odganjanje hudobnih duhov.

Prvi dan poberajo iz glave vse kosti in dajo njeno kožo četrte ure kuhat. Drugi dan segrejejo kamenčke in zelo droben pesek ter vse skupaj med prepevanjem vsiljuje skozi vrat, katerega obrobijo z vrhovo vejico. Ustnice in trepalnice zašijejo sku-

naglici zdrknili iz roke in padel v kanal. Njej sami je bilo neprijetno; toda s svojo običajno lahkostjo je potolažila prijatelja, češ da se bo že še dobil v hiši kak podoben ključ in on sam si tokrat ni mogel kaj, da se ne bi poslovil od nje z bežnim poljubom na lice, ko ga je opolnoči spustila skozi glavna vrata palače.

Svoji gospodinjici, gospé Giovanni, je dejal drugi dan, da je pri svojem gospodarju imel dosti dela, tako da je moral tudi ponoči priskočiti. To je bil edini primer, da je potreboval hišni ključ. Navadno je prihajal že v mraku, použil kruh in vino in zgodaj ugasnil luč, tako da ga je dobra žena razglasila po sosesčini kot vzgled marljivosti in spodobnega obnašanja. Samo to mu je zamerila, da se kar nič ne briga zase in si pri svojih letih ne privoščijo prav nobene dovoljene zabave, s katero bi se razvedril in si tako podaljšal svoje življenje. Ob takem govorjenju je Marietta molčala in gledala v krilo. Nič več ni prepevala, odkar je bil tuje v njihovi sobi, in sploh se je zdelo, da ima več skrbi, odkar je on prišel, kot jih je imela sicer skozi vse leto.

V jutro druge nedelje, ki jo je Andreja doživel v vdovini hiši, je gospa naglo stopila z raztrganim obrazom in taka, kot se je vrnila od mase, v njegovo sobo. Sedel je, še ne dobera napravljen, pri mizi in čital iz enega svojih molitvenikov. V obraz je bil nekoliko bolj blede kot sicer, toda gledal je mirno in zdelo se je, da mu je neprijetno, ker ga motijo v njegovi pobožnosti.

»Vi še lepo sedite v sobi, gospod Andreja,« mu je zaklicala, »medtem ko so vse Benetke na nogah?«

»Hito se opravite in pojdite sami na cesto, kjer boste lahko videli toliko prestrašenih obrazov kot zrnja v malinici. Sveti Bog! Da sem morala doživeti še to, ko sem vendar mislila, da se v Benetkah ne more pripetiti nič več, kar bi me osupnilo!«

»O čem govorite, dobra gospa?« je brezbržno vprašal in odložil knjigo.

Vrgla se je na stol in videti je bilo, da je zelo upehana. »Notri do Piazzette so me rinili,« je začela znova, in videla sem gospode Veličega

paj, obesijo glavo čez noč pred svoje taborišče in mirno pospe. Naslednje dni strojenje ponavljajo z vročim peskom in z drgnjenjem kože z raznimi sokovi. S peskom napolnjena glava se skrči za dve tretjini, lasje pa obdrže svojo prvotno dolžino in kakovost.

Ko so tako do dobra uničili vse duhove, ki so stolovali v čarovnikovi glavi, se odpravijo sestradani in izčrpani med svoje v naselbino. V njej pa so se ta čas pripravljali na slovesen sprejem. Vseh pet dni so okrog največje hiše, ki naj sprejme glavo v svoje varstvo, ženske s plesanjem in vresčanjem preganjale hudobne duhove, moški so igrali, lovili opice za slovesno pojedino in pripravljali drugo potrebno za dostojno proslavitev čarovnikove smrti.

Med številnimi obredi sprejema trofeje in počastitve morilcev se začne divjaško, nebrzdano razveseljevanje v pijači, plešu, jedi in razuzdanosti, kakor pri najbolj civiliziranih narodih.

Kemično umiti.

Križarnjev Janezek je bolan. Zdravnik pride, ga pregleda in meni, da je fantek zelo zamazan.

»Umazan?« se razburi mati, »mali je vedno umit.«

Zdravnik vzame cunjco, jo pomoči malo v bencin in drgne po Janezkovem vratu, na katerem se pokaže bela lisa. »No!« pravi zdravnik.

»Prava reč, to vendar ni nobena umetnost, če čistite malega kemično.«

Moderni časi.

»Vidva z ženo se pa dobro razumeta, se mi zdi,« pravi očemu sinu.

»O, da, zelo! Moja žena mi vedno pomaga pri kuhi in pranju, kadar ima čas.«

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 27. maja: 11. Solska ura: Kako nastane ladja — dialog (V. Pirnat) — 12. Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Češka narodna in umetna glasba (Radijski orkester) — 14. Napovedi — 18. Zenska ura: Dom brez srca (ga. C. Vračko) — 18.20 Albert Roussel: Pajkova pojedina (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nae. ura: Samostan Krka in njegov pomen v zgodovini pravoslavni Srbov v Dalnociji (Miloš Parenta) — 19.50 Zanimivosti — 21. Pevski koncert zboru »Tabor« — 21. Pester koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angl. plošče.

Drugi programi

Petek, 27. maja: Belgrad-Zagreb: 20. Zab. program — Praga: 19.25 Ork. koncert, 20.55 Verdijev »Ilokvijani« (iz Londona) — Varšava: 20. Sint. konc. — 21. Plesna glasba — Sofija: 20. Nar. glasba, 21.45 Klavir, 21. Plesna glasba — Budimpešta: 9. Vzhodna sv. masa atenskega škofa Calavassya, 16.00 Drugo glavno kongresno »Zborovanje, 20. Verdijeva opera »Traviata« — 22.20 Kvintet, 23.30 Polnočnica španskega škofa in obhajilo mož na Trgu junakov — Trst-Milan: 21. Ork. konc., 21.55 Violina in klavir — Rim-Bari: 17.15 Vok. konc., 21. Leharjeva opera »Frasquita« — Dunaj: 20. Opera in plesna glasba, 21.10 Igra, 22.30 Pihala, 24. Pihala, orkester in solisti — Berlin-Lipsko: 20. Drazdanska filharmonija — Köln-Berlin: 19.10 Wendlandova komična opera »Pozabljeni jaz« — Hamburg: 19.10 Griegova skladba, 20.10 Opera glasba — Bratislava: 20. Komorni koncert — Monako: 19.10 Monakovski skladatelji — Beromünster: 20.15 Verdijev »Te Deum« (dirig. Toscanini).

sveta v trumah stopati po velikem stopnišču na dvorišču doževne palače in žalne zastave so vihrale iz prokuracijskih oken. Saj ne boste verjeli! Nocoj med enajsto in polnočjo je nekdo na pragu njegove lastne hiše umoril glavnega od treh državnih inkvizitorjev, plemenitega gospoda Lorenza Vernierja.

»Ali je bil že prileten mož?« je mirno vprašal Andreja.

»O, Bog se usmili! Kako ti govori! Kot da bi v postelji izdihnil. Pa vi seveda niste Benečan in ne morete razumeti, kaj se pravi: inkvizitor je umorjen, eden od tribunala. To je več kot bi bil dož, ki marsikateri ni šel po pravi poti s tega sveta, kajti tribunal ima mož, dož pa obleko. In kar je najstrašnejše: na bodalu, ki so ga našli v rani, je vdoben: »Smrt vsem inkvizitorjem; v s m! dobro slišite, gospod Andreja? To ni tisto, kot bi kakšen malopridni »bravo« spravil enega samega sveta, ker je bil komu napoti zaradi ljubezni, družbe ali kaj takega. To je politični umor, kakor je dejal moj sosed, nekaj posebnega, in tukaj da je v ozadju zarota in pomagala in Angelo Querini s svojimi privrženci. On si je mencial roke, ko je to dejal, meni je pa trepetalo srce v prsih, kajti ne maram povedati, kar mislim, vem pa, da je z zločinom prav ista kot s česnjami: če eno stresesh, jih pade dvajset na tla, in ta kri bo stala mnogo krvi.«

»Pa ni nobene sledi za morilec, gospa Giovanna? Kaj pa pomaga tribunala na stotine vohunov, ki jih plačuje?«

»Sence sledi ne,« je odgovorila vdova. »Temna noč je bila,« bora« je pihala in na velikem kanalu, ob katerem stoji njegova palača, ni bilo nobene gondole. Tedaj je prišel sam po stranski ulici domov in nevidna roka ga je zadel in je živel samo tako dolgo, da je s svojim stokanjem splesal vrtarja. Tedaj je bila na ulici smrtna tišina in nikogar ni bilo videti. Jaz pa vem, kar vem, gospod Andreja. Naj vam povem? Značajni in pošteni ste in ne boste nikjer pravili dalje in mi povzročili nove žalosti: Poznam roko, ki je prelila to kri.«